

Yttrande

2019-10-14

Dnr RA 04-2019/07614

Ert Dnr Ku 2019/00550/KO

Regeringen
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm**Riksarkivets yttrande över förslaget till nationell biblioteksstrategi**

Riksarkivet har tagit del av *Demokratis skattkammare. Förslag till ny biblioteksstrategi* och kan konstatera att många likheter finns mellan de utmaningar och förslag som presenteras i strategin och vår egen myndighets omvärldsanalys och uppdrag. Vi tillstyrker beskrivningen i förordet av biblioteken som en ”kraft i det demokratiska samhällsbygget” vars ”verksamhet och innehåll är folket skatter, samtidigt som deras sanningar och fakta utgör en fara för demokratins fiender”. Samtidigt vill vi betona att demokratis skattkammare i högsta grad också omfattar arkiven, både sett till innehållet och det arbete som bedrivs inom arkivsektorn. I en tid där tekniken fört arkiv- och bibliotekssektorn allt närmare varandra i frågor om bevarande, tillgängliggörande, metadata mm är det viktigt att våra resurser samutnyttjas och att Riksarkivets respektive Kungliga bibliotekets respektive uppdrag tydliggörs, exempelvis i fråga om digitalisering av kulturarvet. Viktiga samverkansområden finns också vad gäller kunskapspridning om hur man söker i informationskällor och kunskap om källkritik.

Nedan följer kommentarer om några punkter av särskilt intresse för Riksarkivet:

Kapitel 1. Demokrati

I avsnittet neutralitet och mediasamlingar beskrivs hur ett samarbete mellan bibliotek kring fjärrlån idag allt mer istället handlar om digitalisering, inte minst av audiovisuella medier, för att öka tillgänglighet och trygga bevarande. Här finns en samverkanspotential mellan arkiv- och bibliotekssektorn, se vidare kommentarerna under kapitel sju nedan.

Kapitel 4. Lärande

Det här är ett område där vi kan och bör samverka för att på bästa sätt gemensamt bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Ett av Riksarkivets bidrag i sammanhanget är att säkerställa att det tillgängliggörs information som är autentisk och att sprida kunskap om källkritik. I ett av våra inspel till den pågående arkivutredningen (Ku 2019:02) har vi framhållit vikten av att det ska finnas en samlad syn på samhällets informationsförsörjning, där reglering och strukturering av information inte sprids ut mellan flera aktörer beroende på informationens typ och funktion, d v s om den är analog eller digital, om den är offentlig eller privat, om den är öppen eller skyddad, eller om den är historisk eller nyskapad.¹

¹ ”Helhetsperspektiv på informationsförsörjningen – Riksarkivets perspektiv” (2018-09-27)
<https://riksarkivet.se/Nyhetsarkiv?item=113929>

Yttrande

2019-10-07

Dnr RA 04-2019/07614
Ert Dnr Ku 2019/00550/KO**Kapitel 5. Forskning**

Strategin fokuserar här på ökad tillgänglighet till forskningsresultat och forskningsdata, idag ofta inlåst bakom betalvägg. Närliggande är Riksarkivets ambition att öka tillgängligheten till data och information som i sig skulle kunna utgöra grunden för ny forskning, dels i form av öppen digital data enligt PSI-direktivet, dels genom att öka mängden analog information som görs tillgänglig digitalt. Det senare utvecklas i ett annat av Riksarkivets inspel till arkivutredningen.²

Kapitel 6. Nationella digitala bibliotekstjänster

I kapitlen beskrivs bl a behovet av gemensamma lösningar och satsningar inom ABM-sektorn för att digitalisera kulturarvet, inte minst den del som handlar om audiovisuella medier där tiden för att hinna rädda de samlingar som hotas av nedbrytning är mycket begränsad. Stora delar av det audiovisuella material som Riksarkivet förvarar är inte bara en del av kulturarvet utan kan dessutom ha andra värden. Ett exempel är inspelningar från rättsväsendet som kan vara avgörande för den enskildes möjlighet att få sin sak överprövad. Kompetens och resurser behövs för att möta utmaningen och vi delar åsikten om att en uttalat och samordnat ansvar för digitalisering av audiovisuellt material behövs.

Kapitel 7. Gemensam infrastruktur

Riksarkivet har ett uppdrag att digitalisera kulturarvsmaterial. I vår instruktion fastställs att vi ska tillhandahålla tjänster för digitalisering av kulturarvsmaterial vilket i huvudsak sker vid vårt centrum för digitalisering i Fränsta. Fokus där är på digitalisering av arkivhandlingar och tryckt material. Ett samarbete sker redan idag med Kungliga biblioteket genom digitalisering av svenska dagstidningar. För utvecklingen av verksamheten är fortsatt samverkan mellan Kungliga biblioteket och Riksarkivet viktig liksom att myndigheternas roller inom området förtydligas.

Beslut i detta ärende har fattats av riksarkivarie Karin Åström Iko. Vid ärendets slutliga beredning har 1:e arkivarie Andreas Wallgård (föredragande) deltagit. Vid föredragningen av ärendet deltog även stabschefen Gunilla Nordström.

Karin Åström Iko

Andreas Wallgård

² ”Den digitala informationsstrukturen” (2019-10-01) <https://riksarkivet.se/nyheter-och-press?item=115079>